

DER VAR OGSÅ UNDTAGELSER - ELLER EN HISTORIE OM DEN TREPATTEDE KO

Af Thomas Petersen, lektor emeritus

En rigtig god ide, at Jyllands-Posten lørdag den 19. april havde valgt at markere 40-året for starten på det danske studenteroprør med et retronummer. Flot tænkt, flot orkestreret og flot udført. Derimod kan man diskutere, om det altid er heldigt at lade de samme personer, der den gang monterede oprøret, også demontere det i dag. Eller sagt på mere jævnt dansk – i dag at lade dem fortryde og alligevel ikke fortryde det hele. I det hele taget at lade dem hælde vand ud af ørerne. Man risikerer da i hvert en ting ved denne metode – nemlig at overse nuancerne, forskellene samt først og sidst overse, at der fandtes hjørner af universitetet, hvor den sunde fornuft fik en chance. .

Selv blev jeg aldrig en typisk 68'er og har egentlig heller aldrig haft hverken behov eller lyst til at være det. I biologisk alder var jeg ti år for gammel til at tilhøre den typiske 68'er generation – 30 år og far til to små børn i 1968. Nybagt kandidat og allerede i flere år med erhvervsarbejde på både gymnasium og universitet. Heller ikke i overført betydning kom jeg til at høre til denne både forkælede og forkætrede kategori. Jeg havde i min barndom og tidlige ungdom ingen autoriteter, som jeg senere havde behov for at revoltere imod. Ingen autoritær faderfigur, ingen omklamrende mor, intet fremmedgørende miljø, ingen udpræget autoritære lærerfigurer eller andre hadeobjekter - alt sammen ting, som de typiske 68'ere havde behov for at markere sig i modsætning til. Og som de belemrede deres omgivelser og hele samfundet med.

Slavisk Institut ved Aarhus Universitet, som jeg fra efterårssemestret 1968 blev en del af, var egentlig ikke præget af noget professorvælde – jo formelt lå det stadig i systemet, men reelt var det udvandet på mange måder. At ville styrte professorvældet på Slavisk Institut var som at kaste sig mod en åben dør. Da Instituttets grundlægger, Ad. Stender-Petersen, døde i 1963, blev Knud Rahbek Schmidt konstitueret i embedet. Da han senere blev udnævnt, var embedet blevet delt – i russisk og de øvrige slaviske sprog. Rahbek fik det første, og Gunnar Svane det andet. Ingen af dem havde ambitioner om at opretholde den gamle hierarkiske orden. Begge støttede de som en naturlig ting, at de yngre lærere blev inddraget i beslutningsprocesserne. Et synspunkt, som adskillige professorer på Fakultetet støttede. Rahbek benyttede i øvrigt sin institutbestyrer-kasket og sin 50-års fødselsdag i 1965 til at dekretere, at fremover var alle – ansatte som studerende - dus på Institutet. Og sådan blev det. Et ret enestående træk på Det humanistiske Fakultet i midt-tresserne.

Jeg vil vove den påstand, at Slavisk Institut i 1970'erne var et af de mindst ideologiserede institutter på Det humanistiske Fakultet. Her blev der ikke doceret marxisme, Frankfurter-skole eller anden dogmatik. Selvfølgelig kunne vi i sagens natur ikke undgå at berøre og sætte os ind i marxismen i dens specielle sovjetiske aftapning. Det var jo en naturlig og uundgåelig del af instituttets genstandsområde. Måske var det grunden til, at der ikke var behov for at ideologisere mere end højst nødvendigt. Der var da studerende, der i takt med tidens ånd ønskede bestemte, såkaldt samfundsrelevante temaer, taget op. Et uddannelsessystem eller en uddannelsesinstitution, der ikke formår eller ikke vil gå i dialog med sine unge mennesker, er jo en oplagt absurditet. Men det lykkedes stort set i Studienævnet på vort institut at holde temaer ude, der kun var foreslået på baggrund af deres angivelige samfundsrelevans eller ideologiske farve. Mit modargument var til stadighed, at alle emner i den russiske historie i princippet havde samme relevans. Ud fra det synspunkt, at det relevante ikke var temaet som sådan, men derimod indlæring af og træning i videnskabelig metode. Denne træning i at forholde sig kritisk til enhver form for tekst skulle til

stadighed have førsteprioritet. Og i det lys rykkede det studerede emne ned på andenpladsen. Ikke, at der ikke var forskellige politiske holdninger repræsenteret blandt lærerne. Selvfølgelig var der det. Rahbek Schmidt var medlem af DKP, og jeg er overbevist om, at alle politiske anskuelser i øvrigt var repræsenteret i lærergruppen. Fænomenet blev ikke målt. Men vi delte alle den overbevisning, at teksten – på hvilket slavisk sprog, den så end var skrevet på – var det, der skulle være i centrum, og som skulle forstås og tolkes. En variant af den klassiske filologiske metode – andet var det såmænd ikke. Men egentlig en metode, der har dokumenteret sin holdbarhed.

Jeg mener oprigtigt talt ikke, at politiske anskuelser fik betydning for det daglige arbejde – hverken mellem kollegerne indbyrdes eller i forhold til de studerende. Vi undgik de ideologiske opgør, der på andre institutter gjorde varig skade ved at dele lærergruppen. Ofte skete det i forbindelse med nybesættelser af stillinger – hver gruppe ønskede sin kandidat ansat. I fakultetsrådet var det i 1970'erne mere reglen end undtagelsen, at der var kampafstemninger, så snart der skulle tages stilling til indstillingen fra det fagkyndige udvalg. På Slavisk Institut havde vi i 1970'erne kun en stillingsbesættelse. Det var i russisk litteratur, og den stilling blev besat med en polsk emigrant, der af politiske grunde havde forladt Polen, og som nu var bosiddende i Danmark

Klimaet på Slavisk var mindre ideologisk præget end på andre institutter. Der var oven i købet studerende, der søgte vort institut med den begrundelse, at her kunne man få lov til at arbejde med de emner og metoder, man havde lyst til. Da jeg i sommeren 2000 holdt afskedsreception, havde jeg den glæde at modtage et brev fra en tidligere studerende, som netop havde brugt den begrundelse for at læse på Slavisk. Helst ville den pågældende have læst statskundskab, men var blevet afskrækket af dette fags stærke ideologiske bias – på det tidspunkt i 70'erne. Den pågældende blev kandidat fra Slavisk Institut og er i dag ansat – ja, på Institut for Statskundskab.

Instituttet blev også søgt af studerende med en helt anden dagsorden. De kom fra mere ideologisk ”rigtige” fagmiljøer. Nogle var helt sikkert ”sendt” ned til slavisterne for at studere der – underforstået med den opgave at retlede os. Som oftest blev denne kategori dog hurtigt trætte, når de opdagede, at der egentlig ikke var så forfærdelig mange ideologiske muligheder her. Og ikke mindst, når de opdagede, at et begynderprog krævede et betydeligt benarbejde - eller rettere sagt et betydeligt siddearbejde med næsen begravet i grammatikker og ordbøger. Så de forsvandt som regel hurtigt igen, når de havde indset denne sandhedens time..

Blandt de studerende havde vi naturligvis alle forhåndenværende ideologiske afskygninger repræsenteret. Der var den romantisk-utopiske, blomsterbørnene – de, der i såvel det daglige arbejde som ved forhandlinger om nye studieordninger altid helst ville springe over, hvor det faglige gærde var lavest. På den anden yderfløj havde vi de politisk bevidste, de hardcore eller ”den hårde frugt”, som Tage Skou-Hansen har kaldt dem. De var organiseret i Kommunistiske Studenter, kaldet KomS. De havde i deres politiske skoling fået tudet ørerne fulde med, at ude i det pulserende og borgerlige liv skulle netop de – som følge af deres politiske overbevisning – være ekstremt fagligt velforberedte. Ellers ville de simpelthen ikke komme i betragtning i lige konkurrence med medansøgere til ledige jobs. Rigtigt eller forkert, men sådan fik de virkeligheden beskrevet af ældre kammerater i partiet. Endelig havde vi naturligvis også studerende, som bare gerne ville studere, jævnfør ovenstående eksempel.

Lad mig nævne en anden ting vedrørende KomS. Ved siden af deres generelt ihærdige og seriøse faglige indsats, mente de naturligvis også at have de rigtige meninger om Sovjetunionen og de andre socialistiske lande. Blev disse meninger for ”religiøse”, var det et stående samtaleemne blandt

kollegerne, at disse studerende vist havde godt af et studieophold i den såkaldt realiserede socialisme. Det ville nok kølne deres begejstring. Et studieophold på blot seks måneder var som regel nok. Efter sådan et ophold var disse studerende langt lettere og langt mere interessante at snakke med.. For nu havde de et reelt grundlag at diskutere ud fra – nemlig som regel en solid og varieret viden om emnet. Før opholdet i Sovjetunionen og de der indhøstede erfaringer havde de kommunistiske studenter i lighed med mange partimedlemmer i øvrigt det ligesom med den trepattede ko. Introduceret i dansk sprogbrug omkring 1900 af venstrehøvdingen I.C. Christensen med vendingen: ”Når en mand sælger en ko i Jesu navn, så er den nok trepattet”. På samme måde kunne alt negativt i et samfund også forklares eller rettere bortforklares ideologisk. Det, der var negativt i det danske samfund, kunne i Sovjetunionen udlægges positivt. Arbejdsløshed under kapitalismen kunne i Sovjetunionen udlægges som et gode, der medførte et lavere arbejdstempo, mindre stress, færre syge og nedslidte på en virksomhed. Osv. osv. Eksemplerne var legio.

[Bragt som kronik i Jyllandsposten 26. april 2008 under overskriften ”Der var også undtagelser efter 1968”]